JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
DÁMASO RUIZ-JARABO COLOMER

1 päivänä kesäkuuta 1995 *

1. Yhteisöjen tuomioistuimen on esillä olevassa asiassa vastattava kysymykseen, voiko jäsenvaltion virkamiehiä koskevassa sosiaaliturvajärjestelmässä vakuutettu lääkäri vedota yhteisön oikeuteen vaatiakseen, että toisen jäsenvaltion julkisissa sairaaloissa täyttyneet työskentelykaudet otetaan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavina huomioon silloin, kun kansallisissa julkisissa sairaaloissa täyttyneet työskentelykaudet voidaan tietyin edellytyksin ottaa huomioon ensiksi mainitun jäsenvaltion lainsäädännön mukaan.

Tosiseikat

2. Asiaan liittyvistä asiakirjoista ilmenee, että Idryma Koinonikon Asfalisseonin (sosiaaliturvalaitos, jäljempänä IKA), joka on julkisoikeudellinen oikeushenkilö, vakinaisilla lääkäreillä on oikeus asetuksen nro 4277/1962 säännösten perusteella mainitun laitoksen kustantamaan vanhuuseläkkeeseen, joka myönnetään IKA:n henkilöstön eläkkeistä annetun lain nro 3163/1955 säännösten ja asetuksen nro 1854/1951 siviilihenkilöiden ja sotilaiden vanhuuseläkkeitä koskevien säännösten mukaisesti, joita sovelletaan edellä mainittuun henkilöstöön analogisesti.

Lääkärin hakemuksesta otetaan tämän lainsäädännön mukaisesti huomioon erityisen eläkeoikeuden lunastusmaksun suorittamisen jälkeen ne kaudet, jotka asianomainen on työskennellyt valtion tai julkisoikeudellisen oikeushenkilön palveluksessa joko virkamiehenä taikka vakinaisena tai tilapäisenä lääkärinä, jolle on maksettu joko kuukausipalkkaa taikka palkkioita kuukausittain tai päivittäin, samoin kuin puolustusvoimissa suoritettu varusmiespalvelus ja lääkärin ammatin itsenäisessä harjoittamisessa täyttyneet kaudet. Erityinen lunastusmaksu käsittää asianomaisen hakemuksen esittämisajankohtana saamasta kuukausiansiosta viisi prosenttia kerrottuna asianomaisen hyväksi lasketun palveluksen keston kuukausimäärällä.

3. Pääasian kantaja Vougioukas on IKA:n vakinainen lääkäri, joka vuonna 1988 pyysi mainitulta laitokselta, että vanhuuseläkkeeseen oikeuttaviksi työskentelykausiksi katsotaan eri kansallisissa sairaaloissa täyttyneiden työskentelykausien lisäksi ne työskentelykaudet, jolloin hän työskenteli lääkärinä julkisissa sairaaloissa Saksan liittotasavallassa, eli ensin tammikuun 1964 ja tammikuun

* Alkuperäinen kieli: espanja.

1965 välisenä aikana sekä sitten syyskuun 1966 ja joulukuun 1969 välisenä aikana kuuluen tällöin palkattujen työtekijöiden yleisen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin.

Sekä tämä alunperin esitetty hakemus että sitä seurannut valitus hylättiin, koska muutamaa sellaista poikkeusta lukuun ottamatta, joihin kantajan tilanne ei kuulu, IKA:n vakinaisiin lääkäreihin sovellettavissa kansallisen eläkelainsäädännön säännöksissä ei ole mainittu mahdollisuutta ottaa huomioon ulkomailla täyttyneitä työskentelykausia vanhuuseläkkeeseen oikeuttavina kausina. Elegktiko Synedrion (Kreikka) toinen jaosto antoi hylkäyspäätöksestä nostetun kanteen johdosta tuomion, jolla kanne hylättiin perusteettomana.

Vougioukas haki tästä tuomiosta muutosta saman tuomioistuimen täysistunnolta, joka on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle useita ennakkoratkaisukysymyksiä perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan tulkinnasta sekä sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin ja heidän perheenjäseniinsä 14 päivänä kesäkuuta 1971 annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 (jäljempänä asetus) 4 artiklan 4 kohdan pätevyydestä. [1]

Ennakkoratkaisukysymykset

4. Elegktiko Synedrion täysistunnon esittämät ennakkoratkaisukysymykset kuuluvat seuraavasti:

"1) *Ottaen huomioon, että IKA:n vakinaiset* lääkärit voivat uransa aikana toimia IKA:n lääkintäpalvelujen päällikköinä, tai kuulua tämän laitoksen ensimmäisen tai toisen asteen lääkärilautakuntiin ja että he voivat näin ollen heille annettujen edellä tarkoitettujen tehtävien yhteydessä joutua tekemään IKA:n tavoitteisiin ja toimintaan liittyviä päätöksiä, niin

a) onko näitä lääkäreitä pidettävä asetuksessa N:o 1408/71 (4 artiklan

1 — *Sellaisena kuin se on muutettuna sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sekä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta ja ajan tasalle saattamisesta 2 päivänä kesäkuuta 1983 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 2001/83 (EYVL 1983 L 230, s. 6).*

4 kohta) tarkoitettuina 'virkamiehinä' eli onko heidän katsottava osallistuvan julkisen vallan käyttöön, ja

b) onko heitä pidettävä 'virkamiehinä' pelkästään sillä perusteella, että heille annetaan mahdollisuus hoitaa mainittuja toimia vai onko heidän tosiasiallisesti ollut hoidettava tällaista tointa ainakin kerran ammattiuransa aikana?

2) Riittääkö lisäksi kyseisen järjestelmän pitämiseksi asetuksen N:o 1408/71, sellaisena kuin se on nykyisin voimassa, 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitettuna virkamiesten sosiaaliturvaa koskevana 'erityisjärjestelmänä' se, että siitä riippumatta, ovatko nämä lääkärit tosiasiallisesti hoitaneet mainitunlaisia toimia vai ei, heidän eläkeoikeudestaan säädetään sellaisessa eläkejärjestelmässä, jossa viitataan pääasiallisesti julkishallinnon palvelussuhteessa olevien siviili- ja sotilasalan virkamiesten ja toimihenkilöiden eläkettä koskeviin säännöksiin? Toisin sanoen, riittääkö sosiaaliturvaetuusjärjestelmän pitämiseksi "erityisenä" se, että sitä sovelletaan virkamiehiin tai että siinä viitataan jäsenvaltiossa voimassa olevaan virkamiesten sosiaaliturvajärjestelmään, vai sisältyykö ilmaisuun 'erityinen' myös muita seikkoja tai säännöksiä, jotka eivät missään tapauksessa voi olla epäedullisempia kuin ne periaatteet, joille mainittu asetus perustuu, kuten esimerkiksi ETY:n perustamissopimuksen 51 artiklan periaate, joka koskee kaikkien niiden kausien yhteenlaskemista, jotka eri jäsenvaltioiden lainsäädännön mukaan otetaan huomioon oikeuden saamiseksi sosiaaliturvaetuuteen, sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi?

3) Mikäli katsotaan, että asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa olevaan käsitteeseen jäsenvaltion 'virkamiehiä' koskevaan 'erityiseen' järjestelmään voi sisältyä sellaisia säännöksiä, joissa ei vahvisteta toisen jäsenvaltion lainsäädännön mukaan nykyisen virkamiehen hyväksi täyttyneiden työskentelykausien yhteenlaskemista oikeuden saamiseksi sosiaaliturvaetuuteen, sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi, tai joissa ei sitä sallita, niin eikö tämä säännös tällöin ole ETY:n perustamissopimuksen 51 artiklan a kohdan vastainen ottaen huomioon, että vaikka perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdassa, jonka mukaan 'tämän artiklan määräykset eivät koske julkishallinnon palvelussuhteita', kysymys on julkishallinnon palvelussuhteeseen pääsystä, siinä ei ilmeisesti tarkoiteta nimenomaisesti sosiaaliturvaetuusjärjestelmää siten, että jäsenvaltion virkamiehiä koskevan erityisen sosiaaliturvajärjestelmän alainen henkilö menettäisi edellä mainitun oikeuden muissa jäsenvaltioissa aikaisemmin täyttyneiden työskentelykausien yhteenlaskemiseen oikeuden saamiseksi etuuteen tai sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi, ja näin

erityisesti silloin, kun kansallisessa virkamiehiä koskevassa sosiaaliturvajärjestelmässä sallitaan tällainen yhteenlaskeminen, mikäli aikaisemmat työskentelykaudet täyttyivät kyseisen valtion alueella vastaavissa julkisissa laitoksissa?"

Yhteisön oikeuden keskeiset määräykset ja säännökset

5. Tämän asian ratkaisuun vaikuttavat yhteisön oikeuden määräykset ja säännökset ovat toisaalta perustamissopimuksen 48 ja 51 artikla ja toisaalta edellä mainittu asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 4 kohta.

Perustamissopimuksen 48 artiklassa turvataan työntekijöiden vapaa liikkuvuus yhteisössä, mikä merkitsee artiklan 2 kohdan mukaisesti, että "kaikki kansalaisuuteen perustuva jäsenvaltioiden työntekijöiden syrjintä työsopimusten tekemisessä sekä palkkauksessa ja muissa työehdoissa poistetaan";

samalla 4 kohdassa määrätään, että "tämän artiklan määräykset eivät koske julkishallinnon palvelussuhteita".

Perustamissopimuksen 51 artiklassa vuorostaan määrätään, että neuvosto toteuttaa "sellaiset sosiaaliturvan alan toimenpiteet, jotka ovat tarpeen työntekijöiden vapaan liikkuvuuden toteuttamiseksi, erityisesti ottamalla käyttöön järjestelmän, joka turvaa siirtotyöläisille ja heidän huollettavilleen sen, että:

a) kaudet, jotka eri maiden lainsäädännön mukaan otetaan huomioon oikeuden saamiseksi etuuteen ja sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi, lasketaan yhteen;

b) etuudet maksetaan jäsenvaltioiden alueella asuville".

Lopuksi neuvoston tämän velvoitteen noudattamiseksi antaman asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle jätetään muun muassa "— — virkamiesten ja sellaisina pidettävien henkilöiden erityisjärjestelmät".

Ensimmäinen kysymys: asetuksen 4 artiklan 4 kohtaan sisältyvän soveltamisalan ulkopuolelle jättämisen laajuus yhdessä perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdan poikkeuksen kanssa

6. Ensimmäisen ennakkoratkaisukysymyksen sanamuodosta ilmenee, että kansallinen tuomioistuin tarkastelee sitä mahdollisuutta, että asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa, jossa asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle jätetään "[— —] virkamiesten ja sellaisina pidettävien henkilöiden erityisjärjestelmät", tarkoitetaan yksinomaan niitä "virkamiehiä", joihin sovelletaan perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdassa määrättyä poikkeusta, sellaisena kuin yhteisöjen tuomioistuin on sitä tulkinnut.

7. Esillä olevassa asiassa pääasian osapuolten lisäksi Kreikan, Saksan ja Ranskan hallitukset sekä neuvosto ja komissio ovat esittäneet huomautuksensa.

Kantaja tukee kansallisen tuomioistuimen esittämää tulkintaa, jonka mukaan asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut virkamiehet on rajoitettava niihin, jotka yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan jäävät työntekijöiden vapaata liikkuvuutta koskevan periaatteen ulkopuolelle. Ranskan hallitus lisää, että esillä olevassa asiassa IKA:n vakituiset lääkärit voidaan katsoa asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuiksi virkamiehiksi ainoastaan, mikäli he ovat hoitaneet sellaisia tehtäviä, joihin sisältyy julkisen vallan käyttöä.

IKA korostaa, että asetuksessa käytetään ilmaisua "virkamiehet" laajassa merkityksessä siten, että siihen sisältyy valtion palveluksessa olevien henkilöiden lisäksi sellaisina pidettävät henkilöt, kuten julkisten laitosten tai paikallishallinnon palveluksessa olevat henkilöt, ja että erityisjärjestelmien käyttöön ottaminen ja kaikkien tai joidenkin mainittujen palveluksessa olevien henkilöryhmien saattaminen näiden järjestelmien alaisiksi kuuluu joka tapauksessa aina kansallisen lainsäätäjän toimivaltaan.

8. Komissio, neuvosto sekä Kreikan ja Saksan hallitukset puolestaan katsovat, että kysymys virkamiehen osallistumisesta julkisen vallan käyttöön koskee yksinomaan perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdan tulkintaa eikä asetuksen 4 artiklan 4 kohdan tulkintaa. Ratkaisevana perusteena ei voi olla virkamiehen tosiasiallinen toiminta, vaan hänen kuulumisensa erityiseen eläkejärjestelmään, joiden perustamisesta ja sääntelystä huolehtiminen kuuluu aina jäsenvaltioille.

Kreikan hallitus lisää olevansa kansallisen tuomioistuimen esittämää asetuksen 4 artiklan 4 kohtaa koskevaa suppeaa tulkintaa vas-

taan kolmesta syystä: ensinnäkin, koska, ottaen huomioon perustamissopimuksessa ja asetuksessa käytetyt erilaiset sanamuodot, asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle jätettyjen erityisjärjestelmien piiriin kuuluvat virkamiesten lisäksi sellaisina pidettävät henkilöt, kuten esimerkiksi julkisten laitosten tai julkisten yritysten palveluksessa olevat henkilöt, jotka hoitamiensa tehtävien laadusta riippumatta kuuluvat kansallisen lainsäädännön mukaisesti muun kuin muihin työntekijöihin sovellettavan sosiaaliturvajärjestelmän piiriin; toiseksi, koska näillä säännöksillä on erilaiset päämäärät siten, että kun perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohta koskee palvelukseen pääsyä, niin asetuksen 4 artiklan 4 kohta koskee henkilöitä, jotka jo ovat julkishallinnon palveluksessa ja joihin sovellettava sosiaaliturvajärjestelmä poikkeaa työntekijöiden yleisestä järjestelmästä; sekä lopuksi, koska jos asetuksen 4 artiklan 4 kohtaan sovellettaisiin funktionaalista tulkintaa, päädyttäisiin sellaiseen ristiriitaiseen lopputulokseen, jonka mukaan saman virkamiesten erityisjärjestelmän alaisista työntekijöistä ainoastaan osalla olisi oikeus siihen, että otettaisiin huomioon muissa jäsenvaltioissa täyttyneet vakuutuskaudet. Kreikan hallitus väittää toissijaisesti, että IKA:n vakinaisten lääkäreiden hoitamat tehtävät ovat yhteydessä julkisen laitoksen päätöksentekoon, mikä edellyttää osallistumista julkisen vallan käyttöön; Kreikan hallituksen mukaan riittää, että asianomaisilla lääkäreillä on mahdollisuus päästä hoitamaan tämänlaatuisia tehtäviä.

9. Hyväksyn komission, neuvoston sekä Kreikan ja Saksan hallitusten esittämät tulkinnat.

Kansallisen tuomioistuimen päätelmää ei voida hyväksyä siitä huolimatta, että se perustuu luultavasti erääseen yhteisöjen tuomioistuimen ohimennen asiassa Lohmann [2] — joka on mainittu joissakin huomautuksissa — esittämään *obiter dictum* -toteamukseen, jonka mukaan virkamiesten tai sellaisina pidettävien henkilöiden erityisjärjestelmien jättäminen asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle on pelkästään "looginen seuraus perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdasta, jossa jätetään työntekijöiden vapaata liikkuvuutta yhteisössä koskevien säännösten soveltamisalan ulkopuolelle 'julkishallinnon palvelussuhteet'".

10. Julkishallinnon palvelukseen pääsyn jäämistävapaan liikkuvuuden periaatteen ulkopuolelle koskevan yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan

"— — perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuiksi, tämän artiklan 1—3 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle jääviksi julkishallinnon palvelussuhteiksi on katsottava kaikki sellaiset palvelussuhteet, joihin sisältyy suoraa tai välillistä osallistumista julkisen vallan käyttöön ja sellaisiin tehtäviin, joiden tarkoituksena on valtion tai muiden julkisyhteisöiden yleisten etujen suojaaminen ja jotka edellyttävät tästä syystä näissä palvelussuhteissa olevien henkilöiden osalta erityistä yhteisvastuullisuutta valtioon nähden,

2 — Asia 129/78, Lohmann, tuomio 8.3.1979 (Kok. 1979, s. 853, 3 kohta). Julkisasiamies Mancini katsoi asiaan 307/84, komissio v. Ranska, tuomio 3.6.1986, liittyneessä ratkaisuehdotuksessaan (Kok. 1986, s. 1726), että tämä *obiter dictum* -toteamus "vaikuttaa ulkoisesti *lapsus calami*lta".

samoin kuin kansalaisuuden perustana olevien oikeuksien ja velvollisuuksien vastavuoroisuutta. Ulkopuolelle jäävät palvelussuhteet ovat yksinomaan niitä, joilla, ottaen huomioon niihin erottamattomasti liittyvät tehtävät ja vastuun, saattaa olla julkishallinnossa edellä kuvatuilla aloilla harjoitettuun tietynlaiseen toimintaan liittyviä ominaispiirteitä." [3]

Tällainen käsitettä "julkishallinnon palvelussuhteet" koskeva suppea tulkinta, joka koskee palvelukseen pääsyä, on yhteisön oikeuden mukaista tulkintaa, ja kun, kuten tiedetään, jäsenvaltio on kerran hyväksynyt toisten jäsenvaltioiden kansalaiset näihin palvelussuhteisiin, se ei voi syrjiä heitä palkkauksessa eikä muissakaan työehdoissa. [4]

11. Asetuksen 4 artiklan 4 kohdan käsitteen "virkamiehet" selvittäminen taas kuuluu eri alaan, kuten myös siirtotyöläisten sosiaaliturva, jota yhteisön oikeudessa säännellään vain osittain. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 51 artiklassa edellytetään ainoastaan jäsenvaltioiden lainsäädännön, ja näin ollen siellä työskentelevien henkilöiden oikeuksien, yhteensovittamista eikä yhdenmukaistamista; tämä artikla ei vaikuta jäsenvaltion sosiaaliturvajärjestelmissä oleviin aineellisiin tai menettelyllisiin eroihin eikä näin ollen siellä työskentelevien henkilöiden oikeuksiin. [5]

Koska edellytetään ainoastaan jäsenvaltioiden lainsäädännön yhteensovittamista, jäsenvaltiot ovat yksin toimivaltaisia sääntelemään sosiaaliturvajärjestelmiään; yhteisöjen tuomioistuin on usein ilmaissut, että sosiaaliturvajärjestelmään tai tämän jonkin alajärjestelmään kuulumisoikeuden tai -velvollisuuden edellytykset määritellään kunkin jäsenvaltion lainsäädännössä; tällöin ei saa harjoittaa minkäänlaista omien kansalaisten ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisten välistä syrjintää. [6]

Kuten yhteisöjen tuomioistuimen äskettäin ratkaiseman asian yhteydessä on voitu todeta, jäsenvaltiot voivat toimivaltaansa käyttäessään säätää esimerkiksi, että vakinaisessa palveluksessa olevat sotilaat — henkilöstö, jonka tarkoituksena on olla "julkishallinnon palvelussuhteessa" — kuuluvat samanaikaisesti virkamiehiä koskevan erityisen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin ja lääkinnällisen huollon osalta palkattujen työntekijöiden yleisen sairaus- ja työkyvyttömyysvakuusjärjestelmän piiriin. [7]

3 — Ks. asia C-4/91, Bleis, tuomio 27.11.1991 (Kok. 1991, s. I-5627, 6 kohta).

4 — Asia 225/85, komissio v. Italia, tuomio 16.6.1987 (Kok. 1987, s. 2625, 11 kohta).

5 — Asia 313/86, Lenoir, tuomio 27.9.1988 (Kok. 1988, s. 5391, 13 kohta).

6 — Asia 254/84, De Jong, tuomio 25.2.1986 (Kok. 1986, s. 671, 13 kohta) ja asia 43/86, De Rijke, tuomio 24.9.1987 (Kok. 1987, s. 3611, 12 kohta).

7 — Asia C-71/93, Van Poucke, tuomio 24.3.1994 (Kok. 1994, s. I-1101).

12. Siten ei ole mahdollista soveltaa asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa niitä "virkamiehiä" koskevaa käsitettä, joihin sovelletaan perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdan poikkeusta, ja jos näin tehtäisiin, pakotettaisiin jäsenvaltiot muuttamaan sosiaaliturvajärjestelmiään. Tällaisen velvollisuuden asettamismahdollisuus edellyttää jäsenvaltioiden sosiaaliturvalainsäädännön yhdenmukaistamista, mitä yhteisön oikeuden nykytilassa ei ole juuri toteutettu.

Näin ollen on katsottava, että asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitetut "virkamiehet" ovat kaikkia niitä julkishallinnon palveluksessa olevia henkilöitä, joita varten kansallinen lainsäätäjä on säätänyt oman pakollisen sosiaaliturvajärjestelmän.

Tällaisen tulkinnan vuoksi on tarpeetonta tutkia, osallistuvatko IKA:n lääkärit esillä olevassa asiassa julkisen vallan käyttöön.

Toinen kysymys: asetuksen 4 artiklan 4 kohdan käsite "virkamiesten erityisjärjestelmät"

13. Toisella ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy, että jotta sosiaaliturvaetuusjärjestelmää voidaan pitää erityisenä,

— riittääkö, että sosiaaliturvajärjestelmä on tarkoitettu virkamiehille tai että siinä viitataan jäsenvaltiossa voimassa olevaan virkamiehiä koskevaan sosiaaliturvajärjestelmään, vai

— sisältyykö ilmaisuun "erityinen" myös muita seikkoja tai säännöksiä, jotka eivät missään tapauksessa voi olla huonompia kuin ne periaatteet, joihin asetus perustuu.

14. Pääasian kantajan mukaan käsitettä "virkamiesten erityisjärjestelmät" on tulkittava suppeasti ja se, että sosiaaliturvajärjestelmä on tarkoitettu yksinomaan virkamiehille ja sellaisina pidettäville henkilöille, ei riitä sen määrittelemiseksi "erityiseksi", vaan järjestelmän on oltava sillä tavalla erityinen, että on mahdotonta tai liian vaikeaa soveltaa asetuksen säännöksiä. Ottaen huomioon, ettei IKA:n vakinaisiin lääkäreihin sovellettava sosiaaliturvajärjestelmä ole objektiivisesti tällä tavalla erityinen sen organisaation tai sen kokonaistalouden kannalta, asetusta voidaan kantajan mukaan soveltaa ilman suurempia vaikeuksia.

Saksan ja Ranskan hallitusten sekä komission mukaan se, että kysymyksessä on virkamiehille tarkoitettu erityisjärjestelmä ja että tähän järjestelmään sisältyy yleistä järjestelmää koskevista säännöksistä perustavanlaatuisesti eroavia säännöksiä, on tarpeeksi tämän järjestelmän jäämiseksi asetuksen aineellisen ulottuvuuden ulkopuolelle.

Kreikan hallituksen mielestä riittää, että sosiaaliturvaetuusjärjestelmä on tarkoitettu virkamiehille tai että siinä viitataan jäsenvaltiossa voimassa olevaan virkamiesten sosiaaliturvajärjestelmään, jotta se voidaan katsoa asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitetulla tavalla "erityiseksi".

15. Olen tässä suhteessa samaa mieltä Kreikan hallituksen kanssa. Jättäessään asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle "virkamiesten ja sellaisina pidettävien henkilöiden erityisjärjestelmät", yhteisön lainsäätäjä on jättänyt yhteensovittamisen ulkopuolelle sellaiset kaikkiin muihin työntekijöihin sovellettavista sosiaaliturvajärjestelmistä erilliset sosiaaliturvajärjestelmät, jotka jäsenvaltiot ovat perustaneet kaikkia tai joitakin niiden julkishallinnon palveluksessa olevia henkilöitä varten. Kussakin jäsenvaltiossa olevilla, näiden erityisjärjestelmien ja yleisen järjestelmän välisillä suuremmilla tai pienemmillä eroilla ei ole mielestäni tässä suhteessa merkitystä.

Näin ollen asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitetun "virkamiesten erityisjärjestelmän" syntymiseksi riittää, että toimivaltaansa käyttäessään kansallinen lainsäätäjä perustaa yleisestä järjestelmästä erillisen sosiaaliturvajärjestelmän, johon kaikkien tai joidenkin julkishallinnon palveluksessa olevien henkilöryhmien on kuuluttava, tai että, kuten esillä olevassa riidanalaisessa asiassa, järjestelmän tultua perustetuksi viitataan jäsenvaltiossa sovellettavaan virkamiehiä koskevaan sosiaaliturvajärjestelmään. Jäsenvaltioilta edellytetään ainoastaan, kuten jo on todettu, että kun jäsenvaltiot sääntelevät näitä järjestelmiä, ne eivät harjoita minkäänlaista syrjintää omien kansalaistensa ja muiden jäsenvaltioiden kansalaisten välillä.

Kolmas kysymys: asetuksen 4 artiklan 4 kohdan pätevyys

16. Tällä kysymyksellä kansallinen tuomioistuin kysyy, onko asetuksen 4 artiklan 4 kohta kumottava perustamissopimuksen 51 artiklan a kohdan vastaisena, koska siinä jätetään asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle virkamiesten erityisjärjestelmät ja jos tällä ulkopuolelle jättämisellä saatetaan evätä tällaiseen järjestelmään kuuluvalta IKA:n vakinaiselta lääkäriltä oikeus toisessa jäsenvaltiossa täyttyneiden työskentelykausien yhteenlaskemiseen, ottaen huomioon, että kyseisessä kansallisessa virkamiehiä koskevassa sosiaaliturvajärjestelmässä sallitaan mainittu yhteenlaskeminen, mikäli aikaisemmat kaudet olivat täyttyneet kansallisella alueella vastaavissa julkisissa laitoksissa.

17. Pääasian kantaja katsoo, että asetuksen 4 artiklan 4 kohta on pätemätön yhteisön oikeuden sosiaaliturvaa koskevien perusperiaatteiden, eli yhdenvertaisen kohtelun periaatteen ja jäsenvaltioiden kansallisen lainsäädännön yhteensovittamisperiaatteen, mukaisesti.

Ensimmäisen periaatteen osalta kantaja väittää, että ainoa poikkeus perustamissopimuksessa on 48 artiklan 4 kohta, jossa yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jätetään ainoastaan julkisen vallan käyttöä edellyttävät palvelussuhteet; mainittua poikkeusta sovelletaan ainoastaan tiettyihin julkishallinnon palvelussuhteisiin pääsyyn eikä julkishallinnossa jo työskenteleviin henkilöihin. Tämän vuoksi ja koska esillä olevan säännöksen soveltamisala on laajempi, kun se koskee 48 artiklan 4 kohdan poikkeuksen ulkopuolelle jääviä sellaisia virkamiehiä kuin sairaaloissa työskenteleviä lääkäreitä, jos he ovat erityisten sosiaaliturvajärjestelmien alaisia, mainittu säännös on perustamissopimuksen vastainen.

Mitä tulee lainsäädännön yhteensovittamiseen ottaen huomioon, ettei 51 artiklassa säädetä minkäänlaista poikkeusta, virkamiesten ja sellaisina pidettävien henkilöiden on saatava nauttia vapaata liikkuvuutta koskevasta oikeudesta ja jäsenvaltioiden sosiaaliturvalainsäädännön yhteensovittamisen tuomista eduista yhtä lailla kuin muidenkin työntekijöiden siitä riippumatta, kuuluvatko he yleiseen sosiaaliturvajärjestelmään tai erityiseen järjestelmään. Muuten neuvosto saattaisi rajoittaa käytännössä tietyiltä työntekijäryhmiltä vapaata liikkuvuutta koskevan perusoikeuden käyttämistä.

Kantaja lisää lopuksi, että vaikka neuvostolle tunnustettaisiinkin toimivaltuus asetuksen 4 artiklan 4 kohdassa mainitun kaltaisiin soveltamisalan ulkopuolelle jättämisiin, nämä poikkeukset on voitava perustella objektiivisilla ja painavilla syillä, kun taas asetuksessa ei ole mainittu minkäänlaista tällaista syytä.

18. Kreikan hallitus katsoo mainitun säännöksen olevan pätevä, ja väittää asiassa Lohmann annetun tuomion perusteella [8], että virkamiesten tai sellaisina pidettävien henkilöiden erityisjärjestelmien jättäminen asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle perustuu perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohtaan, jossa poiketaan työntekijöiden vapaasta liikkuvuudesta siltä osin kuin kysymys on julkishallinnon palvelussuhteista.

IKA, neuvosto ja Saksan hallitus katsovat samoilla perusteilla, että riidanalainen säännös on pätevä.

19. Ranskan hallitus ja neuvosto ovat samaa mieltä korostaessaan, että määriteltäessä asetuksen 4 artiklan 4 kohdan yhteensoveltu-

8 — Mainittu edellä alaviitteessä 2.

vuutta perustamissopimuksen 51 artiklan kanssa, olennaisinta on selvittää, vähenisivätkö käytännössä asianomaiselle kansallisessa lainsäädännössä myönnetyt oikeudet siitä syystä, että asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle jätetään virkamiesten erityisjärjestelmät. Ranskan hallitus ja neuvosto korostavat toisaalta, että asetuksen 2 artiklan 3 kohdan perusteella asetus koskee virkamiehiä ja sellaisina pidettäviä henkilöitä, jos heihin sovelletaan tai on sovellettu sellaisen jäsenvaltion lainsäädäntöä, johon tätä asetusta sovelletaan, ja toisaalta asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanopanomenettelystä 21 päivänä maaliskuuta 1972 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 574/72 [9] (jäljempänä asetus N:o 574/72) 15 artiklan 2 kohdan mukaan voidaan katsoa jäsenvaltion virkamiehiin sovellettavassa erityisjärjestelmässä täyttyneet vakuutuskaudet yhteenlaskussa huomioon otettaviksi vakuutuskausiksi, jos mainitut kaudet otetaan huomioon tämän saman jäsenvaltion sellaisen lainsäädännön mukaan, johon asetusta sovelletaan. Jos siten kansallisen lainsäädännön mukaan on mahdollista ottaa huomioon nämä vakuutuskaudet, asianomaisen oikeudet eivät vähene, kun taas jos kansallisen lainsäädännön mukaan tämä ei ole mahdollista, työntekijälle ei voi syntyä asetusten N:o 1408/71 ja N:o 574/72 perusteella kansallisessa lainsäädännössä myönnetystä asemasta parempaa asemaa.

Neuvosto esittää lopuksi, että tämä viimeinen esimerkkitilanne edellyttää täydentävien yhteensovittamissäännösten antamista ja että se tutkii parhaillaan komission tekemää ehdotusta asetuksen N:o 1408/71 muuttamiseksi siten, että asetuksen asiallisen ulottuvuuden piiri laajennettaisiin koskemaan virkamiesten erityisjärjestelmiä. [10]

20. Sen sijaan että komissio esittäisi pelkästään säännöksen pätevyyttä koskevan arvioinnin, se esittää myös itse asiassa kansalliselle tuomioistuimelle ehdotettavan ratkaisun perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan tulkintaa koskevan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön perusteella. Komissio katsoo kirjallisissa huomautuksissaan, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta sovelletaan rajoituksetta jäsenvaltioiden virkamiesten ja sellaisina pidettävien henkilöiden sosiaaliturvaan, joka tulkitaan yhdeksi työehdoksi; komissio lisää, että yhdenvertaisen kohtelun periaate, jolla toisten jäsenvaltioiden kansalaiset rinnastetaan ehdottomasti työskentelyvaltion kansalaisiin, edellyttää, että tietyt toisen jäsenvaltion alueella tapahtuneet seikat on samoin rinnastettava vastaaviin työskentelyvaltion alueella mahdollisesti tapahtuviin seikkoihin; komissio esittää lopuksi, että koska Kreikan lainsäädännön mukaan on mahdollista ottaa muissa kansallisissa julkisissa sairaaloissa kuin IKA:ssa täyttyneet kaudet huomioon eläkkeeseen oikeuttavina, yhdenvertaisen kohtelun peri-

9 — Em. asetuksella N:o 2001/83 muutettuna.

10 — Ehdotus neuvoston asetukseksi (ETY) sosiaaliturvajärjestelmien soveltamisesta yhteisön alueella liikkuviin palkattuihin työntekijöihin, itsenäisiin ammatinharjoittajiin ja heidän perheenjäseniinsä annetun asetuksen (ETY) N:o 1408/71 sekä asetuksen (ETY) N:o 1408/71 täytäntöönpanomenettelystä annetun asetuksen (ETY) N:o 574/72 muuttamisesta (EYVL 1992 C 46, s. 1).

aatetta soveltamalla olisi otettava huomioon myös asianomaiselle aikaisemmin julkisissa sairaaloissa Saksassa täyttyneet kaudet.

Lopuksi komissio katsoo, että kun virkamiesten erityisjärjestelmät jätetään asetuksen 4 artiklan 4 kohdan mukaan asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle, kysymyksessä on oikeudellinen aukko, joka hävinnee, kun neuvostolle esitetty ehdotus [11] hyväksytään.

21. Puolestani uskon, että virkamiesten tai sellaisina pidettävien henkilöiden erityisjärjestelmien jättäminen asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle ei perustu perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohtaan vaan eri jäsenvaltioiden tällaisten järjestelmien välisiin syvällisiin eroihin ja että halutessaan aikanaan toteuttaa näiden järjestelmien yhteensovittamisen lainsäätäjä saattoi todeta mainitut erot ylitsepääsemättömiksi.

22. Vaikka neuvosto ei ole vielä ryhtynyt yhteensovittamaan näitä järjestelmiä, tämä ei suinkaan tarkoita, etteikö se olisi siihen yhä velvollinen. Perustamissopimuksen 51 artiklassa asetetaan neuvostolle todellakin velvollisuus toteuttaa sellaiset tarvittavat sosiaaliturvan alan toimenpiteet, joilla siirtotyöläisille turvattaisiin se, että kaikki ne kaudet lasketaan yhteen, jotka eri maiden lainsäädännön mukaan otetaan huomioon oikeuden saamiseksi etuuteen ja sen säilyttämiseksi sekä etuuden määrän laskemiseksi. Käytännössä eri jäsenvaltioissa on rinnakkain sellaisia virkamiesten erityisjärjestelmiä, jotka joskus poikkeavat toisistaan huomattavasti jäsenvaltiosta toiseen. Mutta koska jäsenvaltioissa on vallalla kerta kerralta laajempi suuntaus vakuuttaa virkamiehet yleisen järjestelmän piirissä ja koska erityisjärjestelmiä yleisiin järjestelmiin verrattuna historiallisesti luonnehtineet erot häviävät asteittain, näiden järjestelmien yhteensovittamisen tekniset vaikeudet, joihin neuvosto saattoi aikaisemmin puolustuksekseen vedota, eivät enää vaikuta ylitsepääsemättömiltä. Hyvänä osoituksena tästä on edellä mainittu ehdotus asetukseksi; mikäli ehdotus hyväksytään, asetuksen asiallisen ulottuvuuden piiriin saatetaan virkamiesten ja sellaisina pidettävien henkilöiden erityisjärjestelmät.

23. Olen siten samaa mieltä komission kanssa siitä, että asetuksen 4 artiklan 4 kohdan asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle jättäminen aiheuttaa sellaisen oikeudellisen aukon, joka neuvoston on paikattava niin pian kuin mahdollista. Mutta en usko, että yhteisöjen tuomioistuimen olisi kumottava tämä säännös, koska

— ensiksi esillä olevan säännöksen kumoamisella ei aikaansaada jäsenvaltioiden vir-

11 — Mainittu alaviitteessä 10.

kamiehiä koskevien erityisjärjestelmien yhteensovittamista ja sellaiset asetuksen säännökset, jotka eivät aikaisemmin olleet välittömästi sovellettavia, eivät kumoamisen jälkeenkään tulisi välittömästi sovellettaviksi;

— toiseksi asetuksen 4 artiklan 4 kohdan tarkoituksena tai seurauksena ei ole estää tai varoittaa jäsenvaltioiden kansalaisia käyttämästä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen; se, että virkamiesten erityisjärjestelmät on jätetty asetuksen asiallisen ulottuvuuden ulkopuolelle, ei merkitse automaattisesti, että näiden järjestelmien piirissä täyttyneitä maksukausia ei voida lukea siirtotyöläisen hyväksi missään tapauksessa.

24. Tältä osin on muistettava, että koska, kuten yhteisöjen tuomioistuin on usein todennut, asetuksen säännökset on nimenomaan annettu perustamissopimuksen 51 artiklassa määrättyjen toimenpiteiden toteuttamiseksi, näitä säännöksiäkin on tulkittava tämän artiklan tavoitteen mukaisesti eli siten, että siirtotyöläisten vapaa liikkuvuus toteutuisi niin täydellisenä kuin mahdollista yhtenä niistä periaatteista, joille yhteisöt perustuvat; perustamissopimuksen 48 ja 51 artiklan tavoitetta ei saavutettaisi, jos työntekijöiden olisi menetettävä jäsenvaltion lainsäädännössä niille myönnetyt sosiaaliturvaedut siksi, että he ovat käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen. [12]

25. Näin ollen kussakin tapauksessa on tulkittava siirtotyöläiseen sovellettavia kansallisia säännöksiä sen selvittämiseksi käytännössä, onko hän kärsinyt vahinkoa eläkeoikeutensa osalta silloin, kun hän on uransa jossakin vaiheessa kuulunut virkamiesten erityisjärjestelmään.

Ensiksi, kuten neuvosto ja Ranskan hallitus katsovat huomautuksissaan, toisaalta asetuksen 2 artiklan 3 kohdan mukaan asetuksen henkilöllisen ulottuvuuden piiriin kuuluvat virkamiehet ja sellaisina pidettävät henkilöt, joihin sovelletaan tai on sovellettu sellaisen jäsenvaltion lainsäädäntöä, johon tätä asetusta sovelletaan, ja toisaalta asetuksen N:o 574/72 15 artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion virkamiesten erityisjärjestelmässä täyttyneet vakuutuskaudet voidaan katsoa vakuutuskausiksi, jotka otetaan huomioon yhteenlaskussa, jos mainitut kaudet otetaan huomioon tämän saman jäsenvaltion sellaisen lainsäädännön mukaan, johon asetusta sovelletaan. Jos siirtotyöläinen saa siitä huolimatta, että hän on kuulunut virkamiesten erityisjärjestelmään, lukea hyväkseen tästä säännöksestä koituvan edun, hänen eläkettään koskevia oikeuksia ei ole loukattu.

12 — Edellä alaviitteessä 6 mainittu asia De Jong, tuomio 25.2.1986, 14 kohta ja asia 284/84, Spruyt, tuomio 25.2.1986 (Kok. 1986, s. 685, 18 kohta).

Toiseksi, jos oletetaan, että kysymyksessä on suljetuksi osoittautuva jäsenvaltion virkamiehiä koskeva erityisjärjestelmä, toisin sanoen sellainen järjestelmä, jossa ei ole lainkaan mahdollista ottaa huomioon toisessa järjestelmässä täyttyneitä maksukausia, siirtotyöläinen kärsii vahinkoa eläkeoikeutensa osalta, koska toisessa jäsenvaltiossa täyttyneitä *työskentelykausia ei oteta huomioon*. Näin ollen, koska sisällöltään tällainen kansallinen säännös vaikuttaa myös siten, että sillä kielletään saman jäsenvaltion yleisessä järjestelmässä suoritettujen maksukausien ottaminen huomioon työntekijöiltä, jotka eivät ole käyttäneet oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen, on katsottava, että siirtotyöläisen tällaisessa tapauksessa mahdollisesti kärsimä vahinko ei ole syntynyt vapaata liikkuvuutta koskevan oikeuden käyttämisestä.

26. Lopuksi on tutkittava, mitkä ovat sellaisen virkamiesten erityisjärjestelmän vaikutukset, joka, kuten käsiteltävänä oleva järjestelmä, ei ole suljettu — koska siinä voidaan *ottaa huomioon eläkkeeseen oikeuttavana* muun muassa valtiolle tai julkisoikeudelliselle oikeushenkilölle suoritetut työskentelykaudet, samoin kuin varusmiespalvelu asevoimissa sekä lääkärin ammatin itsenäisessä harjoittamisessa täyttyneet kaudet — mutta jonka mukaan ulkomailla suoritettuja työskentelykausia ei voida ottaa huomioon.

Ensiksi on selvää, että pääasian kantaja on kärsinyt vahinkoa eläkeoikeuksiensa osalta sen vuoksi, että hän on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen: jos hän ei olisi mennyt Saksaan työskentelemään vaan olisi pysynyt kotimaassaan työskennellen esimerkiksi pelkästään lääkärin ammatin itsenäisenä harjoittajana ennen työskentelyään IKA:ssa, hänellä olisi ollut oikeus siihen, että tämä kausi otetaan huomioon eläkkeeseen oikeuttavana *edellyttäen, että eläkeoikeuden lunastusmaksu* on suoritettu, kun taas esillä olevassa asiassa häneltä kielletään tällainen oikeus.

27. Mutta lisäksi käsittelyn kohteena olevan kaltaiseen säännökseen sisältyy sellaista peiteltyä syrjintää, jonka yhteisöjen tuomioistuin on määritellyt oikeuskäytännössään todetessaan, että "perustamissopimuksen yhdenvertaista kohtelua koskevilla säännöillä ei kielletä ainoastaan kansalaisuuteen perustuvaa ilmeistä syrjintää vaan myös kaikki sellaiset *peitellyn syrjinnän muodot, joissa* muita erotteluperusteita käyttämällä tosiasiallinen lopputulos on sama." [13]

Tältä osin on täsmennettävä, että yhteisöjen tuomioistuimen kehittämän oikeusopin mukaan se seikka, että pääasian kantaja on kansalaisuudeltaan kreikkalainen, ei vaikuta millään tavalla syrjintäkieltoperiaatteen soveltamiseen. Todellakin jokainen oikeut-

13 — *Asia 152/73, Sotgiu, tuomio 12.2.1974* (Kok. 1974, *s.* 153, *11* kohta).

taan työntekijöiden vapaaseen liikkuvuuteen käyttänyt yhteisön kansalainen, joka on harjoittanut ammatillista toimintaa toisessa jäsenvaltiossa, kuuluu perustamissopimuksen 48 artiklan soveltamisalaan asuinpaikastaan ja kansalaisuudestaan riippumatta. [14]

Siten on helppo todeta, että IKA:n lääkäreiden oikeutta eläkkeeseen sääntelevään kreikkalaiseen lainsäädäntöön sisältyy peiteltyä tai salattua syrjintää: se on omiaan vaikuttamaan vakavammin muiden jäsenvaltioiden kansalaisiin kuin Kreikan kansalaisiin, koska niistä lääkäreistä, jotka anovat muissa laitoksissa kuin IKA:ssa täyttyneiden maksukausien ottamista huomioon, suurin osa Kreikasta työskennelleistä on tämän valtion kansalaisia, kun taas suurin osa Kreikan ulkopuolella työskennelleistä lääkäreistä on muiden jäsenvaltioiden kansalaisia.

28. Näin ollen asiassa Sotgiu annetusta tuomiosta [15] ilmenee, että 48 artiklan 2 kohdassa ei kielletä peiteltyä syrjintää, jos erilainen kohtelu on objektiivisesti perusteltavissa. Tutkiessani nyt erilaisen kohtelun perusteluja, pohdin, kuten julkisasiamies Jacobs asiaan Scholz liittyneessä ratkaisuehdotuksessaan, säännöksen mahdollista tavoitetta. [16]

Tältä osin uskon, että jos kansallisessa säännöksessä otettaisiin huomioon eläkkeeseen oikeuttavina ainoastaan muissa virkamiesten tai sellaisina pidettävien henkilöiden järjestelmissä täyttyneet kaudet, voitaisiin ajatella, että pyrkimyksenä on mainittujen järjestelmien talouden tasapainon suojeleminen. Mutta koska kysymyksessä olevassa kreikkalaisessa järjestelmässä otetaan huomioon valtion tai julkisoikeudellisen oikeushenkilön palveluksessa täyttyneiden työskentelykausien lisäksi lääkärin ammatin itsenäisessä harjoittamisessa täyttyneet kaudet, katson, että tämän säännöksen pääasiallisena tarkoituksena on sen välttäminen, etteivät IKA:n palvelukseen ryhtyvät lääkärit kärsisi vahinkoa eläkeoikeutensa osalta. Jos tämä on säännöksen tavoite, niin on katsottava objektiivisesti perusteettomaksi olla ottamatta huomioon samoin edellytyksin kuin Kreikassa täyttyneet kaudet myös toisessa jäsenvaltiossa sellaisen lääkärin suorittamat kaudet, joka on käyttänyt oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen.

29. Näin ollen uskon, että määrättäessä, kuten esillä olevassa asiassa, jäsenvaltion virkamiehiä koskevassa erityisjärjestelmässä, että lunastusmaksun suorittamisen jälkeen tässä järjestelmässä vakuutettujen henkilöiden hyväksi luetaan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavina valtion ja julkisoikeudellisten oikeushenkilöiden palveluksessa täyttyneet kaudet, mainitulla jäsenvaltiolla on velvollisuus samoin edellytyksin ottaa huomioon toisessa jäsenvaltiossa vastaavien julkisten laitosten palveluksessa täyttyneet työskentelykaudet.

14 — Asia C-419/92, Scholz, tuomio 23.2.1994 (Kok. 1994, s. I-505, 9 kohta).

15 — Mainittu edellä alaviitteessä 13.

16 — Edellä alaviitteessä 14 (Kok. 1994, s. I-514).

Ratkaisuehdotus

Edellä esitetyn perusteella ehdotan yhteisöjen tuomioistuimelle, että se vastaisi *Elegktiko Synedrion* esittämiin kysymyksiin seuraavasti:

"1) Asetuksen (ETY) N:o 1408/71 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuiksi 'virkamiehiksi' on katsottava kaikki julkishallinnon palveluksessa olevat sellaiset henkilöt, joita varten kansallinen lainsäätäjä on säätänyt oman pakollisen sosiaaliturvajärjestelmän. Tällainen määritelmä ei vastaa niitä 'virkamiehiä' koskevaa käsitettä, joihin sovelletaan perustamissopimuksen 48 artiklan 4 kohdan poikkeusta. Tämän vuoksi on tarpeetonta tutkia, osallistuuko asianomainen tosiasiallisesti julkisen vallan käyttöön.

2) Asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 4 kohdassa tarkoitetuiksi 'virkamiesten ja sellaisina pidettävien henkilöiden erityisjärjestelmiksi' on katsottava ne pakolliset sosiaaliturvajärjestelmät, jotka jäsenvaltiot ovat ottaneet käyttöön julkishallinnon palveluksessa olevia henkilöitä varten.

3) Esillä olevassa asiassa ei ole tuotu esiin minkäänlaista seikkaa, joka voisi vaikuttaa asetuksen N:o 1408/71 4 artiklan 4 kohdan pätevyyteen. Kuitenkin sellainen jäsenvaltio, joka tunnustaa virkamiesten erityisjärjestelmässä vakuutetuille henkilöille sellaisen mahdollisuuden, että lunastusmaksun suorittamisen jälkeen heidän hyväkseen luetaan vanhuuseläkkeeseen oikeuttavina valtion ja julkisoikeudellisen oikeushenkilön palveluksessa alueellaan täyttyneet työskentelykaudet, ei voi tämän säännöksen perusteella evätä kansalaiseltaan oikeutta vastaavien julkisten laitosten palveluksessa toisessa jäsenvaltiossa täyttyneiden työskentelykausien huomioon ottamiseen samoin edellytyksin."